

The extreme exercise in Parijs leek twee mogelijke voorstellingen te bevatten: een strikte, die de groep als een autonome choreografische machine benadrukt, en een losse, die de speelruimte van de performers als uitgangspunt neemt. Terwijl de performers zich terugtrokken in hun parallelle universum, voegde Boris Hauf halverwege de voorstelling aan zijn elektronische soundtrack saxofoonriedels toe, live gespeeld vanaf het technische platform achter het publiek. Het was een sterk gebaar, dat de hele ruimte opnieuw opende, de eigenlijke theaterruimte tastbaar maakte en deze oplaadde met een andere energie en een akoestisch imaginaire, door er letterlijk leven in te blazen. Haufs responsoriële saxofoonimprovisaties waren in zekere zin de vertegenwoordiging van dat andere sociale lichaam, dat zijn moment afwachtte om 'wij' te zeggen: het publiek.

15 Nancy, *Être singulier pluriel*, p. 33

In Parijs hadden Mantero en gasten nog niet besloten voor welk extreem ze wilden gaan, misschien weifelend bij de ultieme vraag: wat willen we vandaag aan een publiek meegeven? Natuurlijk is het enkel door het opvoeren van een stuk voor een publiek dat die vraag gewicht kan krijgen – daarom kan een stuk ook nooit 'af' zijn. Zeker wanneer de vraag naar een sociaal lichaam, dat 'wij' zegt, op het spel staat. Nogmaals refererend aan Nancy: indien het 'wij' zeggen de verschillen zou moeten erkennen en uitdrukken die blijken uit de juxtapositie van alle mensen, dan belichaamt het publiek als grote groep en levende entiteit van personen deze gedachte het meest volledig in het theater. Hoewel in *The extreme exercise* deze 'wij' feitelijk wordt uitgesproken door de performers en als een alternatief opgeroepen in het akoestisch imaginaire van de orale poëzie, is de circulatie van die gedachte evenzeer afhankelijk van de inconsonante energieën van het publiek.

Na de voorstellingen in Parijs voerde Mantero een radicale, dramaturgische wijziging door: de performers verplaatsten zich niet langer, maar bleven op een stoelenrij vooraan op het podium zitten, wat een directe dialoog met het publiek gedurende de hele voorstelling toeliet. Het mag duidelijk zijn dat de complexe sociale aard van creatieproces en samenwerking deze beslissing mee gemotiveerd heeft. De speelruimte van de performer, die als een centraal gegeven doorheen Mantero's oeuvre loopt, staat ook in een directe relatie tot het publiek: vocale capriolen, grimassen en gebaren belichamen gedachten in dezelfde mate als waarin ze zich openstellen voor de energieën van de toeschouwers, om hun potentialiteiten te bespelen, te filteren en vorm te geven. In die zin dirigeren zowel artistieke als sociale elementen op onontwarbare wijze het leven van *The extreme exercise*. In Brussel (Kaaithater, februari 2007) bleek de frontale versie open, levendig, gelaagd en speels, volledig werkend met de aanwezigheid van het publiek. Na 'Are we ready?' vragen de performers 'Are you comfortable?' Alle vragen die volgen, zijn nu expliciet gericht aan het publiek, dat op zijn beurt reageert met stilte, gezucht of woorden, alsof ze tot participatie werden opgeroepen, uitgenodigd 'wij' te zeggen. In zijn trance overschrijft *The extreme exercise* het paradoxale moderne project van een perfect, autonoom, belangeloos sociaal lichaam – hoewel het onverschillige licht- en geluidsontwerp en de zwijgzame meteoriet ons nog steeds herinneren aan de absurditeit daarvan.

The extreme exercise heeft een lange weg afgelegd, maar Mantero en gasten hebben niet echt gekozen voor de ene of de andere versie. Hun kosmogonie is er niet een van 'geconstrueerd systeem versus wereld'. De voorstelling geeft uitdrukking aan de sluimerende energieën en de verbeelding van een enorm spectrum dat ertussen ligt: 'Un monde, c'est toujours autant de mondes qu'il faut pour faire un monde.'¹⁵ 'Wij' zeggen wordt gereveleerd als een multikorale onderneming, waarbij het feitelijke en het verbeelde, het artistieke en het sociale, het wereldse en het onaardse, het fysieke en het onstoffelijke elkaar kruisen – in de wrijving van dit alles ontstaat betekenis, die volop woekert in het theater. Tegen het einde van *The extreme exercise* stottert en sputtert de machine alvorens in pan te vallen. In de lange stilte die volgt, wacht iedereen af en luistert naar de imaginaire kakofonie van stemmen en koren die 'wij' zeggen. Om dan te hernemen: **'ARE WE READY?'**

